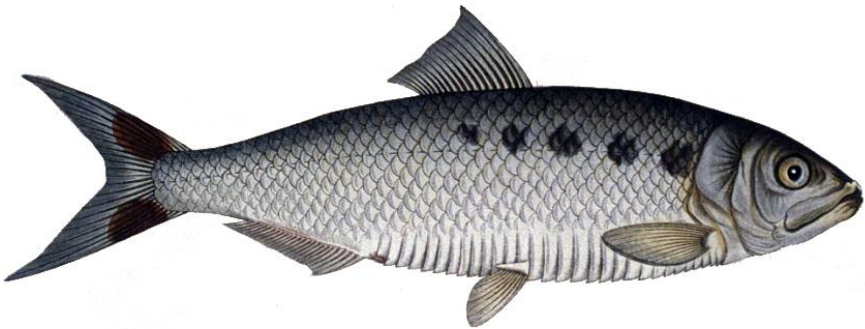

Herontdekking van de Elft *Alosa Alosa* in Belgische wateren

Karl Van Ginderdeuren¹, Gert Van Hoey¹, Lies Vansteenbrugge¹

¹ Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek ILVO. Ankerstraat 1 8400 Oostende

Dit artikel beschrijft de vangst van een elft *Alosa Alosa* op 6 augustus 2012 door ILVO visserij op de Vlakte van de Raan.

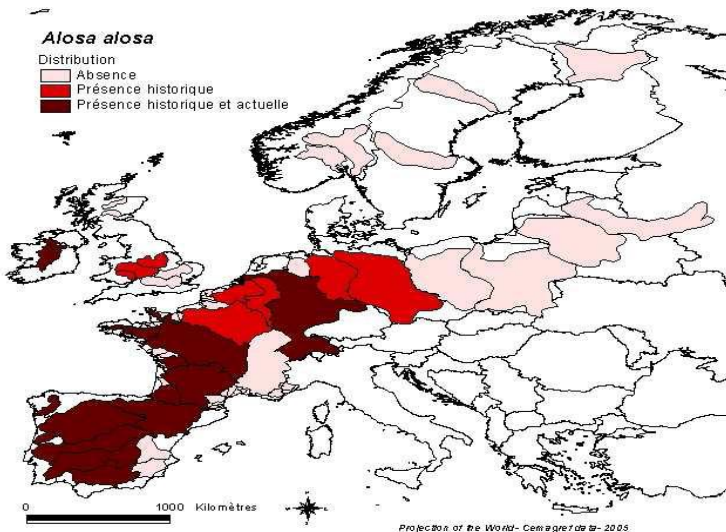
Figuur1 : Volwassen elft

De elft (Figuur 1) is in de volksmond bekend als *meivis*, een naam die echter ook gebruikt wordt voor de zeer gelijkaardige en eveneens inheemse fint *Alosa fallax*. In tegenstelling tot de fint -die jaarlijks wordt waargenomen en zich voortplant in de schelde- zijn er de laatste 100 jaar geen elften gemeld uit het Belgisch deel van de Noordzee (Lochet 2006; Aprahamian *et al.* 2003).

Volwassen elften meten 35 tot 70 cm groot, bij een gewicht van 1 tot uitzonderlijk 5 kg (Muus & Nielsen 1999). Ze zijn te herkennen aan 1-6 zwarte vlekjes op elke flank (minder duidelijk dan bij fint) maar vooral aan de anatomische bouw van hun kieuwzeef. Dit is hét kenmerk om fint en elft met zekerheid te onderscheiden. Bij de elft bestaat deze uit 90-120 aanhangsels, bij de fint uit 40-60 aanhangsels (Muus & Nielsen 1999). Ten slotte is de lichaamsvorm van een elft licht verschillend van die van een fint: elften zijn iets hoger gebouwd (de Laak 2009).

Elften zijn anadrome planktivore haringachtigen die paaien in de bovenloop van rivieren (Muus & Nielsen 1999; de Laak 2009). Paaien gebeurt in de maand mei (vandaar de volksnaam), in grote scholen aan het oppervlak. De eitjes zinken vervolgens naar de bodem. Eitjes, larven en jonge vissen zakken geleidelijk de rivier af en groeien op in zoetwater getijdengebieden. Wanneer de vis ongeveer twaalf centimeter is, trekt hij naar zee waar hij tot op een diepte van 300 m kan voorkomen. Jonge vissen kunnen 1 tot 2 jaar in de rivier blijven voordat ze naar zee trekken. Eens ongeveer 50 cm lang –mannetjes zijn dan 3-9 jaar oud, vrouwtjes 4-9 jaar- trekt de elft terug naar de rivieren om daar stroomopwaarts te paaien. Volwassen dieren paaien meer dan een keer (Freyhof & Kottelat 2008, de Laak 2009).

Oorspronkelijk kwam de elft voor van Noorwegen tot aan de Italiaanse westkust. Vervuiling van paaigebieden, baggeren van grindstukken en overbevising hebben lokaal deze soort uitgeroeid. Enkel in Frankrijk, Spanje, Duitsland en Ierland vind je tegenwoordig nog populaties.

Figuur 2: Verspreiding van de elft in Europa (Lochet 2006)

Op 6 augustus 2012 trof het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek ILVO een duidelijke *Alosa* aan in een vissleep op de Vlakte van de Raan. Elk jaar vangen wij een of meerdere finten op onze Belgische campagnes dus dit was in se geen groot nieuws. De vis mat 27.5 cm en had vijf ronde vlekken op de flank. Fint dus, maar de algemene vorm leek inderdaad ietwat plomper, minder slank. Toch ging er bij niemand een belletje rinkelen, ik kende ook niemand die ooit bij ons een elft had gezien. Er was geen

determinatie literatuur voor vissen mee en er was heel weinig tijd die dag. Maar veiligheidshalve besloot ik toch maar een kieuwboog uit te prepareren, te fotograferen en thuis de filamenten van de kieuwzeef te tellen.

Figuur 3: Uitprepareren van een kieuwboog van het specimen in kwestie. © Karl Van Ginderdeuren

Thuis checkte ik meteen de literatuur. Het werd even stil toen ik naar mijn foto's keek. Snel werd duidelijk dat we een elft hadden gevangen.

Figuur 4 toont een foto van de kieuwboog (bovenaan de bleke kieuwuitsteeksels die je moet tellen, onderaan de kieuwen zelf), die volgens ons en alle geraadpleegde specialisten ontegensprekelijk die van een elft is.

Figuur 4: Uitgeprepareerde kieuwboog met zeker >85 – want begin en einde moeilijk te tellen, in totaal dus zeker >90- kieuwuitsteeksels. © Karl Van Ginderdeuren

Is het zo toevallig dat wij een soort vingen die al zolang niet meer in België is waargenomen, of is er meer aan de hand?

Na enig opzoekwerk blijkt dat er in verschillende Europese landen (o.a. Nederland, Duitsland) projecten lopen om de elft terug te introduceren in diens oorspronkelijke riviersystemen (de Laak 2009). Daardoor bestaat de mogelijkheid dat de elft sporadisch terug aangetroffen kan worden in onze kustwateren. Misschien was dit exemplaar afkomstig uit een dergelijk herintroductieproject.

Volgens ILVO is het aangewezen dat er aandacht wordt besteed aan het feit dat er weldegelijk (opnieuw) elften langs onze kust voorkomen en hoe je deze onderscheidt van de reeds aanwezige finten. Dan zullen er waarschijnlijk minder elften over het hoofd gezien worden (zoals bij ons bijna het geval was) en zullen we meer te weten komen over de huidige verspreiding van deze uitgestorven gewaande vissoort.

Summary

On August 6 2012 the Institute for Agricultural and Fisheries Research caught a clear *Alosa* specimen in an otter trawl on the Vlakte van de Raan (Belgian part of the North Sea). Every year we catch several Twait shad *Alosa fallax* during our sampling campaigns so this seemed nothing truly spectacular. The fish measured 27.5 cm and had five round dots on its sides. Twait shad we thought, but the general shape of the fish was somewhat higher. We subsequently dissected a gill to count the number of gill rakers. This turned out to be around 90, which proves the fish to be a very rare Allis shad *Alosa alosa*. Allis shad were considered extinct in our coastal marine waters but reintroduction projects in The Netherlands and Germany may lead to more sightings in the Southern North Sea. We don't know if this specimen was one of the last wild Allis shad or a restocked specimen.

Referenties

- APRAHAMIAN, M., APRAHAMIAN, C., BAGLINIERE, J., SABATIE, M., ALEXANDRINO, P. 2003. *Alosa alosa* and *Alosa fallax* spp. Literature review and Bibliography. Environnement Agency R&D Technical report W1-014/TR
- DE LAAK, G. 2009. Kennisdocument elft, *Alosa alosa* (Linnaeus, 1758). Kennisdocument 25. Sportvisserij Nederland, Bilthoven
- FREYHOF, J., KOTTELAT, M. 2008. *Alosa alosa*. In: IUCN 2012. IUCN Red List of Threatened Species. Version 2012.1. <www.iucnredlist.org>.
- LOCHET, A. 2006. Devalaison des juveniles et tactiques gagnantes chez la grande alose *Alosa alosa* et l'alose feinte *Alosa fallax*. Universite Bordeaux I ecole doctorale sciences du vivant-geosciences-sciences de l'environnement these.
- MUUS, B., NIELSEN J. 1999. Zeevissen van Noord- en West-Europa. Schuyt & co. 337pp.